אין העבד נעשה שליח כו'. וא"ת ומתניתין ליתי עבד וכל שכן עובד כוכבים ולישנא דאמר ר' יוחנן לעיל זו אין תורה נימא דנקט עובד כוכבים למיקל דלענין כתיבה אפילו עובד כוכבים כשר אבל להך לישנא דמורי ר' יוחנן כר"א קשה מהך דר' יוחנן דהכא ואור"ת דנקט עובד כוכבים לאשמועי' עובד כוכבים ומתגייר פסול אע"פ שבאותה שעה היתה דעתו להתגייר דהוי בעובד כוכבים דבותא טפי מבעבד שאין בידו להשתחרר:

לפי שאינו בתורת גיטין וקדושין. והא דמתגרשת בעבד שלה היינו מטעם אחר:

העובד כוכבים והכותי שתרמו כו'. פי' בקונטר דקסבר אין קנין לעובד כוכבים וגרשה לר"י דאפילו למ"ד [נקמן מז.] יש קנין משכחת לה [א]כשגלה שליח ביד ישראל וקנה ממנו עובד כוכבים ולא מיפטר מטעם [ב] לוקח דתבואת זרעך קונה ביה כיון שגלה הרבה ביד עובד כוכבים אי נמי כשזרעה העובד כוכבים ומכרה לישראל וגלה שליח ומזר [ג] וקנאה ממנו ועוד דפי' ר"ת בספ"ק דבכורות (דף יא: ד"ה טבלים) דלא מיפטר לוקח היכא דלקח קודם שנתמרח אי נמי [ד] בחכר שדה מישראל חייב הגדל בו בתרומה ואפי' יש קנין לעובד כוכבים: **תרומתו** תרומה. והא דאמרי' בזבחים בפ' ג"ש (דף מה.) ופ"ק דתמורה (דף ג:) דקדשי עובדי כוכבים אין בהן משום מעילה ומפרש טעמא משום דילפינן חט חט מתרומה ובתרומה כתיב בני ישראל [ד] אתיא כר' שמעון דפליג הכא בסיפא [ה] ובריש פרק שני דקידושין (דף מא:) מייתי לה: **ותנן עובד כוכבים שתרם את של ישראל כו'.** הוה מצי לשנויי דאתיא כרבי שמעון דסבר דליתא בתרומה דנפשיה בפרק שני דקדושין (דף מא:) אלא דעדיפא מייתי משני: **מה אתם בני ברית.** וא"ת דבפ"ב דקידושין (גז"ש) משמע דלרבי שמעון לא אילטריך ליה למילדש מה אתם בני ברית ומוקי לה לדרשא אחריתי וא"כ לדידיה מצא לן הא דקי"ל בכל דוכתי דעובד כוכבים לאו בר שליחות הוא לענין זכיה ורבית בפ' איזהו נשך (ב"מ דף עא:) וי"ל דמ"מ כיון דדרש' שליחות מתרומה מגס אתם ומינה ילפינן בעלמא מסתמא דלא מרבינן בעלמא אלא דומיא דאתם: **מאי טעמא דרבי גרס'.** ולא גרס' דר' יוחנן דבהעדל (יבמות דף עא.) סבר ר' יוחנן דעובר לאו יורך אמו הוא וכן מוכח סוגיא התם: **ונעשה כמי שהקנה לה אחד מאבריה.** תימה לר"י היתה עוברה היאך זכתה לו אע"ג דירך אמו הוא כיון דילדה היא כיד רבה שלא שיתכר אלא העובר ואפילו שיתכר כולה חוץ מידה לא הוה לה לזכות לו דכשמשתכר כולה יש לה כח לזכות[1] משום דגיטה וילדה נאין כאחד כדאמרינן בפרק קמא דקידושין (דף כג.)[ז]:

אדרבה איפכא מיסתברא. ורב יוסף סבר דמ"מ [ו] יכולה לקלקלה בחו"ל ע"י [ח] עדים ורמיה שלא שלח לה הגט: והא מתכוונת לך שתתקלקל: **בחולה נאלרן.** שהגריכה לומר בפני נכתב וזהו קיומו ותו לא חיישינן לגרעון ואי מערער לא מהימנן: וממקום

מכלל דעבד כשר [ט] אמר רב אסי אמר רבי יוחנן [א]אין העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקדושין מתקיף לה ר' אלעזר טעמא במילתא דליתיה הא במילתא דאיתיה כשר והא עובד כוכבים והא כותי דאיתנהו בתורת תרומה דנפשייהו דתנן [ב]העובד כוכבים והכותי שתרמו משלהם תרומתם תרומה ותנן [ג]עובד כוכבים שתרם של ישראל אפי' ברשות אין תרומתו תרומה מאי טעמא לאו משום דכתיב [ד](אתם) [ה]גם אתם מה אתם ישראל אף שלוחכם ישראל [ו]אמרי דבי ר' יניאי לא [ז]מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין ואע"פ ששנינו [ח]הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה עוברה זכתה לו מאי אם היתה עוברה זכתה לו כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר ר' יוחנן תרתי [ט]אמר [י]נראים דברים [יא]שהעבד מקבל גט לחבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו ואם לחשך אדם לומר זו הלכה שנויה אם היתה עוברה זכתה לו אמור לו שני גדולי הדור פירשו את הדבר ר' זירא ור' שמואל בר רב יצחק חד אמר הא מני רבי היא דאמר [יב]המשחרר חצי עבדו קנה וחד אמר מאי טעמא דרבי בהא קסבר [יג]עובר ירך אמו הוא ונעשה כמי שהקנה לה אחד מאבריה: **מתני'** [יד]: [טו]אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא את גיטה חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה [יג]מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח [יד]האשה [טו]עצמה מביאה את גיטה ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם: **גמ'** [יז]והתניא [יח]כשם שאין נאמנות לומר מת בעלה כך אין נאמנות להביא גיטה אמר רב יוסף לא קשיא כאן בארץ כאן בחו"ל בארץ דלאו אדיבורה דידה קא סמכינן מהימנא בחו"ל דאדיבורה דידה קא סמכינן לא מהימנא א"ל אביי אדרבה [יט]איפכא מסתברא בארץ דאי אתי בעל מערער משגחינן ביה דאיכא למימר לקלקולא קא מיכוונה לא מהימנא בחוצה לארץ דאי אתי בעל מערער לא משגחינן ביה מהימנא תניא כוותיה דאביי ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"ע [כ]אשה נאמנת להביא גיטה מק"ו ומה נשים שאמרו חכמים לומר מת בעלה נאמנות להביא גיטה

וממקום

דלמיתה לא מהימנין ואגט מהימנין: **גמ' נאלרן.** שהגריכה לומר בפני נכתב: **דאי אתי בעל מערער.** ואמר לא כתבתיו: **משגחינן ביה.** שהרי לא נתקיים בדית דין ואיכא למימר שזו כשר לא זו: **ומה נין גט למיתה.** שהגריכה לומר בפני נכתב וזהו קיומו ותו לא חיישינן לגרעון ואי מערער לא מהימנן: וממקום

הן מתקיימות אותו ואי אתי בעל ומערער לא משגחי' ביה כדאמרינן (לעיל ג.) א"כ לא יוכלו לקלקלה ומ"ה הן נאמנות: **והתניא כשם שאין נאמנות לומר מת בעלה כך אין נאמנות להביא** גיטה ואסיק אביי בארץ שאינן צריכין לומר כלום ואי אתי בעל ומערער משגחי' ביה איכא למימר לקלקולה מכוונני ולא מהימנני ושמא הם זייפוהו וכתבו אותו כדי לקלקלה אבל בחו"ל שהן צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם ואי אתי בעל ומערער לא משגחי' ביה שכבר נתקיים הגט על פיהן נאמנות שהרי אינן יכולות לקלקלה וכל זמן שאינן יכולות לקלקלה הרי הן נאמנות כבר כבי תרי כדין כל שליח: **תניא כוותיה דאביי דמוקי מתני' בחו"ל.** ר"ש בן אלעזר אומר משום ר' עקיבא אשה נאמנת להביא גיטה מק"ו ומה נשים שאמרו חכמים אין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא גיטה זו שנאמנת לומר מת בעלה אינו דין שנאמנת להביא גיטה:

עין משפט נר מצוה

צ א מיי' פ"ו מהל' גירושין הלכה ו [וס"ג מהל' אישות ה"כ] סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעיף לא:

צא ב מיי' פ"ד מהלכות תרומות הל' טו [טוש"ע יו"ד סימן שלא סעיף מד]:

צב ג מיי' שם הל' כ:

צג ד מיי' שם הל"א [וס"ג מהל' אישות ה"ז] וס"ג מהל' שלוחין הל' ג סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קפח סעיף ח:

צד ה מיי' פ"ו מהל' עבדים הלכה ח טוש"ע יו"ד סימן רסז סעיף נה:

צה ו מיי' פ"ז מהלכות גירושין הלכה ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמב סעיף ח:

צו ז מיי' שם הל' כג טור ש"ע שם סעיף יג:

צז ח מיי' שם הל' כ:

צח ט מיי' שם והלכה ו סמג שם טוש"ע שם סעיף ח:

תורה אור השלם

1. כֵּן תְּרִימוּ גַּם אַתֶּם תְּרוּמַת יְיָ מִכֹּל מַעַשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְּחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת יְיָ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:

במדבר יח כח

פסקי רי"ד

אמר רב אסי אמר רבי יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה לא שליח להולכה ולא שליח לקבלה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין ומתני' דקתני נכרי לאו למעוטי עבד דעבד ונכרי לענין גיטין וקידושין שוין הם וראיתי כתוב במקצת ספרים עבד דעלמא דלאו דידיה ולאו דידה ולכאורה נ"ל דהיא גירסא יפה דדוקא עבד דעלמא לא חזי למיהוי שליח לא לקבלה ולא להולכה אבל עבד דאשה הוי שליח לקבלה דיד עבד כיד אשה דמיא וכשקבלו העבד כאילו קבלתו האשה ועבד דאיש נמי הוי שליח להולכה דידו כיד רבו דמי וכשנותנו לאשה כאילו רבו נתנו לה. אבל לאו מילתא היא דאע"ג דאמרי' דעבד כיד רבו דמיא לא שיהא שלוחו אלא כחצירו דומה ואילו שם הבעל הגט בחצירו ואמר לאשה טלי גיטיך מחצרי כלום היא מגורשת גם מיד עבדו נמי אינה מגורשת. ועבד דאשה כחצרה דמי וקי"ל (לעיל כא.) חצר מהלכת לא קנה אך אם היה כפות ואשה עומדת בצדו דומיא דחצרה דבעי' והיא שעומדת בצד חצרה כדאמרי' לקמן בפרק הזורק (עח.) הוא דהויא מגורשת אבל שתאמר לו האשה קבל לי גיטי בלא כפות ובלא שתעמוד בצדו בתורת שליח אינה מגורשת הלכך גירסא משבשתא היא דבכל עבד אמרי' דאינו נעשה שליח לא לקבלה ולא להולכה ואפילו בעבד דידהו. א"ר יוחנן נראין הדברים שהעבד מקבל גט שחרור לחבירו מיד רבו של חבירו שאינו רבו שלו שלא היו שניהם עבדים לרב אחד דכיון דעבד איתיה בתורת שחרור שלוחא נמי מצי מיהוי אבל לא מיד רבו שלו אם שניהם של איש אחד דיד עבד כיד רבו דמיא וכשמסרו בידו לא יצא גט מרשותו דדמי כאילו מונה בתיבתו ואע"ג דעבד מקבל גט לעצמו התם הוא דגיטו וידו באין כא' דשחרורא דידיה הוא אבל לאחרים לא: **מתני'** אף הנשים שאין נאמנות להביא גיטה חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה מה בין גט למיתה שהגט כתב מוכיח: האשה עצמה מביאה גיטה ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם: **פי' ביבמות בהאשה שלום** (קיז.) מפרש למה אלו הנשים שונאות אותה ומתכוונות לקלקלה ובעבור זה אינן נאמנות לומר מת בעלה אבל לגבי גט שכתבו מוכיח והוא ראיה בידם שהבעל נתנו להן הן נאמנות ולכולי האי לא חיישינן

מסורת הש"ס

מכלל דעבד כשר. וכי היכי דכשר להבאה להיות שליח להתגרש[יט] כך כשר לקבלה להיות שליח להתגרש שאין חילוק טעם ביניהם: **הא במילתא דליתיה.** כגון תרומה שאסור לעבד לאכול טבל ואם יש לו טבל שניתן לו ע"מ שאין לרבו רשות בו מפריש תרומה הימנו ותרומתו תרומה דעבד כאשה בכל מלות ותימא נמי דכשר להיות שליח לתרוס: **שתרמו אף שלהן תרומתן תרומה.** ואסורה לזרים לסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מקדושת מעשרין[יא]. והקדש העובד כוכבים הקדש כדילפי' (חולין דף יג:) מאיש איש[יב] לרבות את העובדי כוכבי' שעובדים גדרים ונדבות כישראל: **אפילו ברשותו.** של ישראל שעשאו שליח אין תרומתו תרומה: **מאי טעמא.** אינה תרומה: **לאו משום.** דשליחות דתרומה דכתיב כן תרימו גם אתם ודרשינן מדמלי למכתב אתם וכתב גם אתם לרבות שלוחכם ואיתקש שליח לשולחו בהאי קרא למימר דמה אתם בני ישראל אף שלוחכם ישראל למעוטי נמי לעבד שתרם את של ישראל ברשות: **לא מה אתם בני ברית.** מהולים ובאו בברית מלות: **אף שלוחכם בני ברית.** לאפוקי עובד כוכבים אבל עבד בן ברית הוא דכתיב (דברים כט) מחוטב עציך וגו': **ואף ע"פ ששנינו.** בברייתא במס' תמורה האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה עוברה זכתה לו לעובר בקבלת גט זה להיות משוחרר: **מאי אם היתה עוברה.** מה ענין שחרור אצל גט אשה דקאמר אע"פ ששנינו הא ולאי בתורת שחרור איתיה: **ר' יוחנן פריפי אמר.** הדא הא דגט אשה ועוד אחריתי ואמילתא אחריתי קאמר אע"פ והיינו מילתא אחריתי נראין דברים שהעבד מקבל גט שחרור לחבירו: **מיד רבו של חבירו.** שאין רבו שלו דכיון דעבד איתיה בתורת שחרור שליח נמי מצי מיהוי: **אבל לא מיד רבו שלו.** אם שניהם של איש אחד דיד עבד כיד רבו דמי וכשמסרו גט בידו לא יצא גט מרשותו. ואע"ג דעבד מקבל גט לעצמו התם הוא דגיטו וידו באים כאחד דשיחרורא דידיה הוא לא אחריינא לא: **ואם לחשך אדם.** בחזקת להקשות ולומר הרי שנויה היא שאף מיד רבו שלו מקבלו לחבירו ששנינו אם היתה עוברה זכתה לו אלמא שפחה זו מקבלתו לצורך עוברה מיד רבה: **המשחרר חצי עבדו קנה.** העבד אומו חצי: **וחד אמר.** מוסיף ומסיים פירוש הדבר: **מאי טעמא דרבי בהא.** הא לא חצי עבדו הוא דתרי גופי נינהו: **קסבר עובר ירך אמו הוא.** והוה ליה כחצי גופה: **מתני' חמותה וכת חמותה לו.** בכולהו מפרש ביבמות[יא] דסגיין לה ומכוונות לקלקלה ואין נאמנות להעידה שמת בעלה: **יבמתה.** אשת אחי בעלה שנאה אותה וירצה ממנה שמת ימות אחד משני בעליהן בלא בנים ויהו צרות זו לזו: **ומה בין גט למיתה.** דלמיתה לא מהימנין ואגט מהימנין: **גמ' נאלרן.** שהגריכה לומר בפני נכתב: **דאי אתי בעל מערער.** ואמר לא כתבתיו: **משגחינן ביה.** שהרי לא נתקיים בדית דין ואיכא למימר שזו כשר לא זו: **ומה בין גט למיתה.** שהגריכה לומר בפני נכתב וזהו קיומו ותו לא חיישינן לגרעון ואי מערער לא מהימנן: וממקום

מוסרת הש"ס

[יט] קדושין מא:, [כ] שם מא: תרומות פרק ג משנה ט, [א] שם פ"ז מ"ח [שבת קנג.], [ב] [גרסה כמיומר], [ג] קדושין מא:, [ד] תמורה כה., [ה] בכת"י חדא הך דאמרן ואידך, [ו] שם כה: ע"ש קדושין כג:, [ז] תמורה כה: ע"ש לקמן מז:, [ח] [חולין נח. וש"נ], [ט] [לקמן מב.], [י] ינמות כה. קיח., [יא] לעיל ה. לקמן מב:, [יב] [מוסס' פ"ב] ינמות קכב., [יג] [לגרש רש"ש], [יד] [לקמן מז.], [טו] [ויקרא כב], [יז] [דף קיז.], [יח] צ"ל בשכר. רש"ש, [יט] צ"ל יכוליס], [כ] [ל"ל יכוליס].

מוסף רש"י

שתרמו משלהם תרומתם תרומה. ליאסר לזרים, דקסבר אין קנין לעכו"ם בא"י להפקיע, ומילות עכו"ם אינו פוטר מן התרומה, ונמצאות (סז.), יליף לה טעמא מדגנך דגנך תרי זימני, למעוטי דיגון עכו"ם ואין מעשר אחר מעשר אלא לרבות (קדושין מא:). **אם** היתה עוברה זכתה לו. ואע"ג דאולד לחירות (תמורה כה.). **מיד רבו של חבירו.** שאינו רבו שלו, דלגבי הכוא גבדא יש לו יד לעבד זה שהוא שליח לקבל את הגט, הואיל וחד אינו רבו (שם כה:). **אבל לא מיד רבו שלו.** אם היו שניהם של איש אחד (קדושין כג:) ששניהם עבדים לאיש אחד ואין תכיר משוחרר, שהרי הרב לא הסליך גט השחרור ממי, דהואיל ונתנו לעבדו ממי שנתנו בתפוסתו דמי (תמורה כה:). **המשחרר חצי עבדו קנה.** לתלוי והוי תלוי בן חורין ואע"פ שלא שחררו כולו יש לו יד לקבל את גיטו, דגיטו וידו באין כאחד (שם). **נאמנות להביא את גיטה.** ממדינת הים ואע"ג דעלייהו אמרינן דלריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם (יבמות קיז. וכנ"ל שם כה.). **שהכתב מוכיח.** ולאו עלה אמרינן כל כך (שם כה.) וסמרינן אעיקר כתבא (שם קיז.). **אשה נאמנת להביא** גיטה. ממדינת הים ואע"פ שלריכים אנו לומר בפני נכתב ובפני נחתם, דאפילו אדם כשר הכתבו לריך לומר כן (שם קכב.).

מוסף תוספות

א. שתבואתו חייב בתרומה. תוס' קדושין מא: ד"ה שעובד. ב. 'ודעך', ולא. תוס' קדושין מא: ד"ה שעובד. ג. הגרי. תוס' הרא"ש. ד. ולא גרים. רי"ל. תוס' הרא"ש. ה. דהך מתני'. תוס' הרא"ש. ו. שטר בקבלת[ה]. תוס' הרא"ש. ז. [ועי' ממש"ן ד"ש ועשה ממ', שיעו"ק ד"ה הא מנו, פי' הרי"ן ד"ה ואם נחתך אחר]. ח. שיביא הבעל. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד (המשך)

שמא הם זייפוהו וכתבוהו שאפילו אם הם זייפוה הרי

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

וממקום שבאת. כלומר הואיל ומיניהו גמרינן נגמור נמי להא דמה הן צריכות לומר כו' ומדקתני בברייתא מה להלן צריכות שיאמרו כו' שמע מינה בחולה לארץ עסקינן כאביי: **ורב יוסף.** מאי דעתיה: **רישא וסיפא בחולה לארץ.** הכל כשרין להביא את הגט אוקימנא[ט] בחולה לארץ מדקתני סומא וסיפא האשה עצמה כו'[יא] בחולה לארץ דקתני **ובלבד שתהא צריכה לומר: ומציעתא.** אף הנשים כו' מוקי רב יוסף בארץ: **בפנ ופה.** צריכה לומר בפני נכתב. ולאביי לא איצטריך למיתני כתב ופה דהכי משמע מה בין פה לגט לפה דמיתה אלא שהכתב מוכיח עמו: **מכי מטא גט לידה.** במקום שקבלתו במדינת היס: **איגרשה לה.** ואי בעיא למיקלייה לגט מגורשת היא ואינה צריכה להביאו בפניו אלא לרמיה בעצמה ואמה לה לומר בפני נכתב הא לאו שליח היא: **סוף סוף כי מטיא להתם איגרשה לה.** ע"י קבלה ראשונה דתנאה בעצמה הוה דלא תתגרש עד אותו מקום והרי נתקיים התנאי ולאו שליח היא: **אתנחיה אחרעא.** דהויא שליח להולכה עד התם ובמאי דשקלא ליה הו מאחרעא הוא דמגרשה: הא דרבא לקמן (עח.): **לא אמר לוס.** דבעינן ונתן[יב]: **וכי מטיא התם הוי.** את גופיך שליח דידך לקבלה וקבלי מידך: **והא לא חזרה שליחות אצל הבעל.** שליח לא מיקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך לחבכך וזו איכה ראויה לחזור שהרי לא נשתלחה אלא לעצמה ואח"כ נעשית היא בעל המעשה ובטל השליחות קודם שתחזור: **שוי.** איכא אחרינא שליח לקבלה דהשתא לא פסק שליחותה מינה וראויה לחזור: **הניחא למ"ד הו.** לקמן בפרק התקבל (סג:) וטעמייהו מפרשי הכא בסמוך: **טעמא מאי.** תירוצא הוא. טעמא מאי אמרי אין אשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה: **משום בזיון דבעל.** דסבור מבזה אותי שאין היא עצמה מקבלתו הלכך לא ניחא ליה שיהא שלוחו מוסר לשלוחה ואי מסר לא הוי גיטא דלאו להכי שדרוהו להאי. דבשלמא מיד הבעל עצמו כיון דאיהו גופיה מסר לשליח אשתו הא קא חזינן דלא קפיד אבל כל כמה דלא חזינן אמרי קפיד: **הכא בעל לא קפיד.** שהרי כן צוה לה: **ומשום הלכה הנאה לאחר מכאן.** דלמיין להדדי שכשזרק גט לאחר חבירו ואחר כך קנתה היא האחר הרי הוא עושה את האחר שליח להוליך והיא כשקנאתו עשאתו שליח לקבלה ואתי לאכשורי מההיא טעמא ושלא כדין הוא דאחר לאו משום שליחות אתרבי אלא משום ידה והיא שעתא דנתינה לאו ידה הוא. שיעו"ק, ובענין זה אין האשה מתגרשת כיון שיד האחר באמצע. תוס' הרא"ש. ה. גזירה. תוס' הרא"ש. ו. א"ל לא ידענא לה. רשב"ם. ז. ואיהו [ליתביה] ניהלה. רשב"ם. ח. דכי אתא אבא בר מניומי ניתביה לי' וליתבי' ניהלה. רשב"ם. ט. והכא נמי מאי שנא. רשב"ם. י. מאי נפקא לן מינה בהני תרי לישני. תוס' הרא"ש. יא. שהיא עושה שליח שלא בפני ב"ד. תוס' הרא"ש. יב. כיון שהיא מקבלתו מיד מידו. תוס' הרא"ש. יג. [ונרשב"א הק' על מיולוס ופליג].

ומקום שבאת מה להלן צריכות שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם אף היא צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני האשה עצמה מביאה גיטה ובלבד שתהא צריכה לומר כו' ש"מ ורב יוסף רישא וסיפא בחוצה לארץ מציעתא בארץ אין רישא וסיפא בחו"ל מציעתא בארץ ממאי מדקתני[ט] מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח ולא קתני שהכתב ופה מוכיח: האשה עצמה מביאה וכו': אשה מכי מטי גיטה לידה איגרשה לה אמר רב הונא באומר לא תתגרשי בו אלא בפני ב"ד פלוני סוף סוף כי מטיא התם איגרשה בה אלא אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא דאמר לה כי מטית התם אתנחיה אארעא ושקליה אי הכי הוה ליה[כ] טלי גיטך מעל גבי קרקע ואמר רבא[א] טלי גיטך מעל גבי קרקע לא אמר כלום אלא דאמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם הוי שליח לקבלה וקבלי את גיטך והא[ב] לא חזרה שליחות אצל הבעל דאמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם שוי שליח לקבלה הניחא למ"ד[ג] אשה[ד] עושה שליח לקבל בעלה אלא למ"ד אין האשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה מאי איכא למימר טעמא מאי משום דאיכא[ה] בזיון דבעל והכא בעל לא קפיד הניחא למ"ד משום בזיון דבעל אלא למ"ד[ו] משום חצרה הבאה לאחר מיכן מאי איכא למימר דאמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם שוי שליח להולכה וקבלי את גיטך מיניה ואיבעית אימא[ז] דאמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם אימר קמי בי דינא בפני נכתב ובפני נחתם ומשוי בי דינא שליח וליתבוה ניהלך:

הדרן עלך המביא גט

כל[ח] גט[ט] שנכתב שלא לשום אשה פסול כיצד[י] היה עובר בשוק ושמע קול סופרים מקרין איש פלוני מגרש את פלונית ממקום פלוני ואמר זה שמי וזה שם אשתי פסול לגרש בו[יא] יתר מיכן[יב] כתב לגרש את אשתו ונמלך מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך פסול לגרש בו יתר מיכן וא"ת והיכי שייך למיתני הכא יתר מיכן דמהאי נמי לא הוה שמעינן בקמייתא

והא לא חזרה שליחות כו'. שליח לא מיקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור לשולחו לומר עשיתי שליחותך קודם שיעשה שליח לאחרים[א] ובקונטרס לא פירש כן: **חצרה הבאה לאחר מכאן.** פירש בקונטר' שנתן הגט בחלר חברו ואין נראה דחלר חברו לא דמי לשליח להולכה[ב] אלא אומר ר"י שנתנו הבעל בחלר של עצמו ומכרו לאחרים והאשה קנאתו מאותו אחר[ג] וא"ת למה לי למינקט משום חצרה הבאה לאחר מכאן הוה ליה למימר[ד] משום שליחות עצמה שהבעל עשה שליח להולכה והאשה תעשה אותו שליח עצמו שליח לקבלה וכי האי גוונא לא מהני משום דלא חזרה שליחות אצל הבעל ואומר ר"י משום דאותו טעם שלא חזרה שליחות אצל הבעל אינו ברור כל כך דאיכא דמספקא ליה לקמן בפרק התקבל (דף סג:) וי"ע דאמאי לא משני הכא כגון דשויה איהי שליח מעיקרא והדר שוי איהו שליח דליכא למיגזר משום חצרה הבאה לאחר מיכן כדאמר בפרק התקבל (שם): **וכי מטית התם שוי שליח להולכה.**

[ה] וא"ת שליח שלא ניתן לגירושין הוא ולא מצי משוי שליח כדאמר בפ' כל הגט (לקמן דף כט:) גבי הוא דשדר גיטא לדביתהו[ו] ואמר ליה יהביה לאבא בר מניומי[ז] אתא ולא אשכחיה יתיב רבי יצחק ור' חנינא ור' אבהו אמרו ליה מסור מילך קמן[ח] אמר להו[ט] רב ספרא והא שליח שלא ניתן לגירושין הוא[י] וי"ל דהתם פריך שפיר דכיון שלא ניתן לגירושין אין לו לעשות אלא כמו שאמר לו הבעל ליתנו לאבא בר מניומי אבל הכא הרי הבעל לוה לה לעשות שליח להולכה: **אימר** קמי בי דינא בפני נכתב.

קלא תימה מה לי היא ומה לי בית דין ואמאי קאמר ואב"א[כ] ושמא לשון זה חלוק מלשון ראשון דבלישנא קמא[ל] איכא אומרת בפני נכתב אלא בשעה שתקבלנו אע"ג דבפ' כל הגט (לקמן דף כט.)[יא] ובכל דוכתא משמע שצריך לומר בשעה שהגט יוצא מיד השליח שמא הכא[יב] שיכולה לומר בשעת גירושין עדיף טפי[יג]:

הדרן עלך המביא שני

כל הגט. ושמע קול סופרים מקרין כו'. בסופרים העשויים להתלמד עסקינן דלאמרינן בגמרא ואפי' למ"ד בפרק קמא דעירובין (דף יג.) דמגילת סוטה מוחקין לה מן התורה אע"ג דבעינן לשמה ותורה להתלמד עבידא דלאמר התם לענין גט מודה כדפרשינן בפ' שני (לעיל דף כ.) וספר תורה נמי פסלינן בפ' שני: **יתר מיכן כתב לגרש את אשתו כו'.** בגמ' מפרש לא זה שנכתב שלא לשם גירושין להכי תנא יתר זה שנכתב לשם גירושין מגרש מלגרש בו יתר מיכן דמהאי נמי לא הוה שמעינן בקמייתא

בכל הגט. קול סופרים. כותבי גיטין מייניה ושליח שעשה שליח אמרינן בכל הגט (לקמן דף כט:) שהשליח הראשון עושה את השני בנית דין ואומר לפניהם בפני נכתב ובפני נחתם: **הדרן עלך המביא שני**

ומנמן. מפרש מאי יתרא דכולהו: **גדולה** מפרש מאי יתרא דלאו: **יפר מיכן.** בגמרא[יא] מפרש

מסורת הש"ס

ח) יבמות כה. קיח., ט) לקמן עח., י) [לקמן סג:], יא) לקמן סג:], יב) לעיל כג. לקמן סג:], יג) לעיל כג. זבחים ס:, יד) [לעיל כג.], יה) [לעיל כג:], יו) [דברים כד], יז) [ע"ב], יח) רב ספרא ור' חנינא בל"ל רש"ל,

גליון הש"ם

תוס' ד"ה וכי מטית כו' וא"ת שליח. עיין שו"ת תשב"ץ מ"ח סימן כה בגליונות:

מוסף רש"י

לא חזרה שליחות אצל בעל. שליח שחזר ונעשה שליח למי שנשתלח לו ימקר מעליותו הראשון עד שלא היה לו שהות לחזור אצל שלוחו ולומר עשיתי שליחותך ושליחות שליחה ראויה לחזור ולהגיד אינה שליחות. (לקמן סג:). בזיון דבעל. קפדון קונתי בעיניה שאינה מקבלתו בעצמה, דאילו כי עבדא לקבל מיד הבעל אין כאן משום בזיון, הכא ידע ולא קפיד (לקמן סג:). משום חצרה הבאה לאחר מיכן. לאמר שנתן לה הבעל הגט בחלר של אחרים, קנתתו, דהיינו לאו גיטא הוה, דבעינן ונתן כיון לו בחלרה לאיתרבאי מידה, וחז בשעה שנתן לה היה החלר שלה, ומזיכין שלא יקבל שליח האשה מיד שליח בעלה משום דדמי לה שקדם הבעל ומסרו ליד שליח ואחר כך עשתה היא שליח לקבלו, ואתו נמי למימר חלר הוי שליח הבעל וכשקנאתו היא עשה החלר עצמו שליח בעלה. (שם וכנר"ז לעיל כא.).

הדרן עלך המביא שני

כל גט שנכתב שלא לשום אשה. שלא נשם האשה שלחה, שנכתב לשום אחרת שאמה כשם זו, פסול. דכתיב וכתב לה לשמה (זבחים ב:). קול סופרים מקרין. את המלמידים שמלמדין אותן לכתוב טופסי גיטין (שם). מצאו בן עירו. שאמו כשמו והוא מאותו העיר, ואמר לו שמי כשמך וכו'. ונמי עיל אתת אנתו וגנו זה לאוי לי, אמיהו לי ואגרש בו את אשתי, פסול שם לגרש בו, דדרשינן לה לשמה, דכתיב וכתב לה ספר כריתות (סוטה כ:).

מוסף תוספות

א. והכא לא נגמר השליחות עד שהיא תעשה שליחות של עצמה. תוס' הרא"ש ועי' שיט"ק. ב. דדבר פשוט שאינו כלום דמה שייכות יש לו בחצר חברו. רניגו קרסקס. ג. הרי הבעל עשה החצר שליח להוליך את הגט, והיא כשקנאתו עשאתו שליח לקבלו, ואתי לאכשורי מהאי טעמא ושלא כדין הוא דאחר לאו משום שליחות אתרבאי אלא משום ידה דנתינה לאו ידה הוא. שיטה"ק. ד. אין האשה מתגרשת כיון שיד האחר באמצע. תוס' הרא"ש. ה. גזירה. תוס' הרא"ש. ו. א"ל לא ידענא לה. רשב"ם. ז. ואיהו [ליתביה] ניהלה. רשב"ם. ח. דכי אתא אבא בר מניומי ניתביה לי' וליתבי' ניהלה. רשב"ם. ט. והכא נמי מאי שנא. רשב"ם. י. מאי נפקא לן מינה בהני תרי לישני. תוס' הרא"ש. יא. שהיא עושה שליח שלא בפני ב"ד. תוס' הרא"ש. יב. כיון שהיא מקבלתו מיד מידו. תוס' הרא"ש. יג. [ונרשב"א הק' על מיולוס ופליג].

עין משפט נר מצוה

צט א מיי' פ"ל מהל' גירושין הלכה יב סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' קנט סעי' ג:

ק ב מיי' שם פ"ו הלכה ט סמג שם טוש"ע שם

קא ג מיי' שם פ"ז הלכ"ג סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קמב סעיף יג:

קב ד מיי' שם פ"ג הל"ל סמג שם טוש"ע שם סימן קלא סעיף ג:

קג ה מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ב:

פסקי רי"ד

וממקום שבאת מה הן צריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם אף היא צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם: האשה עצמה מביאה גיטה ובלבד שתהא צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם: ומתמה מכי מטי גיטא לידה מיגרשה לה פי' הלא אתה מאמין את האשה בגיטה מק"ו שהיא נאמנת לומר מה בעלי א"כ כשאומרת נמי האשה בעלי גירשני בגט זה תאמן מק"ו שהרי כשאומרת בפני נכתב ובפני נחתם למה אתה מאמינה ואינך מצריכה לעדים שיקיימוהו [וע"כ] מחמת ק"ו זה א"כ הנאמנות עליה היא ומה צורך להטעינה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם וכי שליח היא [הא] משעה שנתן לה גיטה נתגרשה והיא נאמנת בדבר זה לומר בעלי נתנו לי מק"ו ומה צורך שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם אם אינך מאמינה לומר בעלי נתנו לי אלא קמהימנא לומר בפני נכתב ובפני נחתם וכיון שחכמים האמינוה בק"ו א"כ נאמנת לומר בעלי נתנו לי והיום ומחר אי אתי בעל ומערער לא משגחי' ביה שכך היא נאמנת בעצמה כאילו היו שנים שהביאו גיטה ואמרו שהבעל נתנו לנו שהן נאמנים ושוב אין הבעל יכול לערער כדאמרי' לעיל (סז:) גם האשה היא נאמנת בק"ו לומר בעלי גרשני בזה ומה צורך שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם. ואסיקנא כגון דא"ל הוי שליח להולכה עד דמטית לב"ד של פלוני וכי מטית להתם שוי שליח להולכה בפני אותו ב"ד וקבלי גיטיך מיניה אי נמי כי מטית להתם אימא קמי בי דינא בפני נכתב ובפני נחתם ולישוי שליח וליתביה ניהליך ומכאן מוכח כי כל אשה הבאה ומביאה גיטה בידה ואומרת בעלי גירשני ביה שהיא נאמנת אע"פ שידענו שהיתה א"א ואין אנו צריכין שתביא ראיה בפנינו בפני מי נתנו לה או לקיים עידי הגט אלא היא נאמנת לומר נתנו לי בפני עדי מסירה אבל אמרה בעלי נתנו לי ביני לבינו אינו כלום והלכה כר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי ואם היו עדיה בעיר כגון שנתגרשה כאן בודאי שהיינו מצריכים אותה להביאם בפנינו אבל אחרי שהיא באה ממדינת הים ואומרת בעלי גירשני בגט זה בפני עדי מסירה נאמנת מק"ו שנאמנת לומר מת בעלי כדאמרן לעיל אבל אם היא אומרת גירשני בעלי ואינה מראה גיטה בפנינו בודאי אינה נאמנת שהרי ק"ו מחמש נשים למדנו והתם בלא גט בידם אינן נאמנות אף היא נמי בלא גיטה בידה אינה נאמנת עיין לקמן בפרק המגרש: **סליק פרקא כל גט שנכתב שלא לשם אשה פסול כיצד היה עובר בשוק ושמע קול הסופרים מקרין איש פלוני מגרש את פלונית ממקום פלוני ואמר זה שמי וזה שם אשתי פסול מלגרש בו יתר מיכן כתב לגרש את אשתו ונמלך**

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בקמייתא דפסול דהוה אמינא דהאי הוא דכי איכתיב לשם רחל לא הדר איכתיב לשם לאה אבל סופרים להתלמד עשויים הכי נמי דכשר דהכי אמרינן בפ"ק דעירובין (דף יג.) דאע"ג דאין מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת תורה אע"ג דלהתלמד הכי נמי דמוחקין וי"ל דלהתלמד דהכא לא חשיב לשמה כמו להתלמד דספר תורה דסופרים העשויים להתלמד אין כותבין כלל לשם הכשר דגט אבל ס"ת כותב בשתם לכל מה שצריך לעשות בו ומיהו אפ"ה כריתות של ס"ת אין כשר לגרש בו כדפירשנו לעיל (דף כ.) [א] אי נמי י"ל דמ"מ שייך למתני יתר מיכן כיון שיש סברא אחת בסופרים מקרין לפסול טפי מבגמלך וא"ת בהכותב טופסי גיטין[ב] ה"ל נמי למיתני יתר על כן דהא מכל הני לא מצי למידק ברישי זבחים (דף ג:) דסתמא פסול דלאו לשמה קאי אלא מההיא דהכותב טופסי גיטין לחודא וי"ל דההיא בבא דטופסי גיטין לא תנא כלל לאשמועינן דסתמא פסול אלא לאשמועינן דשרו רבנן לסופר לכתוב הטופס מפני התקנה: **לאיזו שארצה אגרש בו פסול.**

בגמרא מפרש משום דאין ברירה ואומר ר"י דאפי' מאן דסבר בעלמא יש ברירה הכא מודה משום דוכתב לה לשמה משמע שיהא מבורר בשעת כתיבה וכן משמע בגמרא דקאמר [ב] אי איתמר בהא בהא קאמר ר' יוחנן דאין ברירה משום דבעינן לה לשמה משמע אע"ג דבעלמא יש ברירה הכא פסול משום דכתיב וכתב לה[ג]: **בעדי** מסירה ור' אלעזר **היא.** אבל לר' מאיר בעינן שיהא מוכח מתוך החתימה שנכתב לשם זה האיש ואשה זו ולא מהני עדי מסירה והיינו דהמגרש (לקמן פו:) שיש שלמו ב' גיטין ושמותיהן שוין[ד] (ה) נותן שניהם לזו ושניהם לזו וקאמר ר' ירמיה בגמרא הא דלא כר' אלעזר[ה] משמע דכר' מאיר ניחא[ו] התם מיירי כדפרש"י לעיל [ד.] כשכתבו דורות או סימן או כהן שניכר מתוך החתימה[ז] ועדי מסירה אין מכירין בכתובתיהן או בסימן הכתוב[ח] וא"ת למאן דחייש לקמן בפרקין (דף כז.) לשני שוירי ולשני יוסף בן שמעון אע"ג דלא הוחזקו א"כ לר"מ יפסלו כל הגיטין דלא משכחת תו שום גט שיהא מוכח מתוכו ואומר ר"י דדוקא בגט הנמצא הוא דחייש שמא מאחר נפל אבל אחש"ש שפיר מוכח מתוכו כיון דלא הוחזקו אלא שוירי ל' ויוסף בן שמעון אחד ואם תאמר דתנן בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסז:) כותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו[ט] ופריך בגמרא וליחוש לשני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת דלמא ממטי לה גיטא לאיתתיה דהאיך ומשני הכי אמר רב שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין אלא זה בפני זה והשתא[י] היכי מיירי אי בלא הוחזקו הא מסקינן לקמן [מז.] דלא חיישינן ואי בהוחזקו א"כ לר"מ אפי' זה בפני זה אין מגרשין עד שיכתבו כהן או דורות או שום סימן ואז ליכא למיחש למידי[יא] ואי לר' אלעזר הא עדי מסירה ידעי שפיר אם זו היא אשתו או לאו כדאמר הכא[יב] ואומר ר"י[יג] דאין עדי מסירה מדקדקים לראות אם זו אשתו כיון שמכירים שמו ושמה וכתוב בגט שמו ושמה ולא[יד] חיישי' שמא יתנו לאשת חבירו ששמו כשמו ושמה כשמה וגם לא מסקי אדעתייהו להבחין אם יש יוסף בן שמעון אחר בעיר וכשבאה לב"ד להתירה להנשא מעידים עדי מסירה בפני ב"ד שראו שבעלה נתן לה גט אע"פ שלא דקדקו אם היא אשתו ולהכי פריך ליחוש דלמא ממטי לה גיטא לאיתתיה דהאי דאפילו אין יודעין הכותבין אם הוחזקו אין להם לכתוב דזימנין דהוחזקו ולא ידעי ומשני שני יוסף כו' אין מגרשין אלא זה בפני זה[יד] וכשבאה לבית דין להתירה שייל ב"ד לעדי מסירה אם היו שם שני יוסף בן שמעון[טו] ולא לפרך דאין מגרשין אלא א"כ מכירין עדיס שזו היא אשתו דאין זו תקנה טובה דאם כן בטורח ימצאו עדי מסירה:

קטן

גמ' [א] איתר מיכן היו לו שתי נשים ושמותיהן שוות כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה [ב]יתר מיכן אמר ללבלר כתוב לאיזו שארצה אגרש פסול לגרש בו: **גמ'** כתב לגרש את אשתו ונמלך וכו' ואלא רישא במאי אמר רב פפא [ג]בסופרין העשויין להתלמד עסקינן אמר רב אשי דיקא נמי דקתני סופרין מקרין ולא קתני סופרין קוראין ש"מ מאי יתר מיכן תנא דבי ר' ישמעאל לא זה שנכתב שלא לשום גירושין אלא אף זה שנכתב לשום גירושין פסול ולא זה שנכתב שלא לשום גירושין דידיה אלא אף זה שנכתב לשום גירושין דידיה פסול ולא זה שלא נכתב לשום גירושין הא אלא אף זה שנכתב לשום גירושין הא פסול מאי טעמא אי כתב ונתן ספר כריתות בידה הוה אמינא למעוטי האיך קמא דלא עביד לשום כריתות אבל כתב לגרש את אשתו ונמלך דעביד לשום כריתות אימא כשר כתב רחמנא [ד]וכתב אי כתב רחמנא וכתב הוה אמינא למעוטי האי דלא איהו קא כתיב לה אבל יש לו שתי נשים דאיהו קא כתיב לה אימא כשר כתב רחמנא [ה]לה [ו]לשמה וסיפא למה לי הא קא משמע לן [ז]דאין ברירה: כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה: קטנה הוא דלא מצי מגרש ביה הא גדולה מצי מגרש ביה אמר [ח]רבא זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת [ט]מוציאין שטר חוב על אחרים א"ל אביי אלא מעתה רישא דקתני שמי כשמך פסול לגרש בו שני הוא דלא מצי מגרש ביה הא ראשון מצי מגרש ביה והא אמרינן [י]הולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב אלא מאי אית לך למימר בעדי מסירה ור' אלעזר היא הכא נמי בעדי מסירה [יא]ור' אלעזר היא אמר רב כולן פוסלין בכהונה חוץ מן הראשון ושמואל אמר אף ראשון נמי פוסל ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל כל מקום ששנו חכמים גט פסול פסול ופוסל חליצה פסולה פסולה ופוסלתה מן האחין במערבא אמרי משמיה דר' אלעזר [יב]שמואל ולילה פסולות ופוסלות

קטן

גדולה וקטנה לאו דוקא: **לאיזו שארצה אגרש פסול לגרש בו.** דאין ברירה דלא אמרינן הוברר הדבר דבשעת כתיבה היה דעתו לזו והרי נכתב לשמה: **גמ' אלא רישא.** דתני אין פלוני גירש פלונית כו': **במאי.** אי לאו הכי דאותו פלוני כתב לגרש את אשתו ונמלך: **להתלמד.** לכתוב גיטין: **מקרין.** הגדולים מקריס לתלמידיהם כך וכך כשיבא גט לפניך כתבהו והזכירו שם איש בעלמא אלמא בתלמידים עסקינן: **לא זה שלא נכתב לשם שום גירושין.** אלא להתלמד: **אלא אף זה שנכתב לשם גירושין.** גמורין ונמלך פסול: **ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גירושין.** של אדם זה פסול אלא אף זה היה לו שתי נשים נשים שנכתב לשם גירושין דהאי גברא פסול הואיל ונכתב שלא לשם גירושין של זו: **וסיפא.** מאי קמ"ל הא אשמעינן כגר דגירושין דידיה ודידה בעינן: **דאין ברירה.** דלא תימא הוברר דבשעת כתיבה נמי דעתיה אהא ואיכא גירושין דידיה ודידה: **פה גדולה מלי מגרש.** וכי מפקא ליה לא חיישינן לאיסור אשת איש למימר שמא לא לזו ניתן אלא לאחרתה ונפל מידה ומצאתו זו דהואיל ונקיטא ליה לגיטא בידה בדידה מחזקינן לה: **מוציאין שטר חוב.** אחד מהן שהוציא שטר חוב על אחרים אין הלוה יכול לומר לא ממך לויתי אלא מפלוני ששמו כשמך וממנו נפל ולאו בעל דבריס דידי את אלא כיון דהאי תפיס לשטרא גבי דיה: **רישא דקתני כתב לגרש זו.** שלא שמות הבעלים שוין מידוק נמי הא ראשון שנכתב לשמו מגרש ביה וכי מפקא ליה לא אמרינן משום חומרא דאשת איש שמא לא בעלה של זו כתבו אלא האחר: **הא אמרינן.** במתני' דגט פשוט בב"ב (דף קעב.) שני יוסף בן שמעון שהיו בעיר אחת אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב דאמר ליה לא אני לויתי ממך אלא חברי לוה ממך ומסר לך שטר זה דאע"ג דפליגי תנאי התם במוציאין שטר חוב על אחרים ולא חיישינן [יא] לנפילה מודו דאין אחרים מוציאין עליהן כדפרישית הכא נמי ליימא לא בעלה כתבו אלא יוסף בן שמעון אחר כתבו לאשתו ונמלך ולא גירשה והשליכו לאיבוד מדעת ולקחתו זו שהיא רולה להתגרש: **בעדי מסירה.** שמכירים את שניהם ומעידין שראו שזה מסר לזו אבל בעדי חתימה לא דאמרינן שמא נמלך זה שכתבו וחתמו ולא גרש את אשתו ומסרו לזו אשת חבירו: **הכא נמי בעדי מסירה.** וליכא למיחש שמא לחברתה נמסר אבל בעדי חתימה לעולם אימא לך דחיישינן שמא את חברתה גירש וחיישינן לנפילה. וגבי שטרי חוב נמי אין יכולין להוציא שטר חוב על אחרים דחיישינן לנפילה: **רוקן.** כל הגיטין השנויין במשנתנו אע"פ שפסולין לגרש להתירן לינשא: **פוסלין.** הן אותה מן הכהונה אם בעלה כהן נפסלה עליו משום גרושה: **חוץ מן הראשון.** שלא נכתב לשם גירושין כלל אבל הגך בתראי פסלי דריש הגט פוסל בכהונה דתניא בפרק בתרא (לקמן דף פב:) האומר לאשתו הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם פסלה מן הכהונה שנאמר ואשה גרושה מאישה[טו] אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולאחרים לא הותרה פסולה לכהונה: **אפילו ראשון.** דריש גט הוה: **חליצה פסולה פסולה ופוסלתה.** כל מקום ששנינו ביבמות חליצה פסולה פסולה להתירה לשוק אבל פוסלת היא אותה מן האחין שלא תתייבם עוד דקמו עלה בכיון שלא בנה שוב לא יבנה דלא כתיב אשר לא בנה את בית אחיו אלא אשר לא יבנה (דברים כה) כיון שחלץ שוב לא יבנה: **שמאל.** חלצה בשמאל אמרינן ביבמות (דף קד.) פסולה וכן חלצה בלילה פסולה: **ופוסלת.** דשם חליצה עלה אלא שלא נעשית בהכשירה דליף רגל רגל ממגולגל דכתיב ימנית[יט] ולילה נמי נפקא לן דהתם:

קטן

[ג] [זבחים ג.], [ד] [שם כ:], [ה] [שם כ:], [ו] [נעליל כ:] וש"ע], [ז] [עירובין לו:] וש"ע], [ח] [יתכן להיות רבה ע' תוס' ד"מות קטן. ד"ה מאי אמרת, וכן הוא בכתה"ר], [ט] [ב"ב קעב.], [י] [נעליל ט:] וש"ע], [יא] [נפילה מיד מודו כל"ל רש"ל, ובדפו"ל לגפילה מידו], [יב] [ויקרא כא], [יג] [ויקרא יד], [יד] [לקמן כו.], [טו] צ"ל חייש. מהרי"ם רש"ש,

תורה אור השלם

[א] כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

מוסף תוספות

[א] הטעם מה בין גט למגילת סוטה. תוס' הרא"ש. [ב] ובריבא. תוס' הרא"ש. [ג] לשמה. תוס' הרא"ש. [ד] ונתערבו זה בזה. רשב"א. [ה] דאי כר"א כיון דאמר עדי מסירה כרתי, הא לא ידעי בהי מינייהו מיגרשא. תוס' הרא"ש. [ו] אע"פ שאין אחד מהם מוכיח מתוכו. ר"ן. [ז] ומה שקורא אותם שוים לפי שבמקום נתינתו אין מי שיכיר הדורות. תוס' ב"ב קסז: פוי"ש ליתום. [ח] וגם הנשים אינן יודעות שאינן מכירות בשילוש בעליהן ואינן יודעות מי זקניהם. ריטב"א: ומאי 'נתערבו', לשליח. שיט"ק. [ט] ובלבד שיהו מכירין שם האיש ושם האשה בגט. שיט"ק. [י] (ו)אם איתא דבעיא שיהא מוכיח מתוך הגט, הכא. רשב"א. [יא] ואפי' במגרש שלא בפני חברו. ואי בשאין מוכיח מתוכו אפי' במגרש בפני חברו הרי אינו גט לר"מ. רשב"א. [יב] וא"כ אפי' זה שלא בפני זה נמי מותר. שיט"ק. [יג] דבהוחזקו מיירי ואליבא דר"א דקי"ל כוותיה פריך [אלא]. תוס' ב"ב קסז: ד"ה וליחוש לשני. [יד] והילכך אע"פ שכותבים דורות הרי אינו גט כהן אין אנו סומכים בכך. רשב"א. [טו] דהשתא ודאי ליכא למיחש לשמא נתן גט לאשת חבירו דכיון שחביורו שם לא היה סובל הדבר או שעידי המסירה ידקדקו יותר כששני המגרשים שם.

שיטות הקדמונים.

מסורת הש"ס

[א] [זבחים ג.], [ב] [שם כ:], [ג] [נעליל כ:] וש"ע], [ד] [עירובין לו:] וש"ע], [ה] [יתכן להיות רבה ע' תוס' ד"מות קטן. ד"ה מאי אמרת, וכן הוא בכתה"ר], [ו] [נעליל ט:] וש"ע], [ז] [נפילה מיד מודו כל"ל רש"ל, ובדפו"ל לגפילה מידו], [ח] [ויקרא כא], [ט] [ויקרא יד], [י] [לקמן כו.], [יא] צ"ל חייש. מהרי"ם רש"ש,

תורה אור השלם

[א] כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

מוסף תוספות

[א] הטעם מה בין גט למגילת סוטה. תוס' הרא"ש. [ב] ובריבא. תוס' הרא"ש. [ג] לשמה. תוס' הרא"ש. [ד] ונתערבו זה בזה. רשב"א. [ה] דאי כר"א כיון דאמר עדי מסירה כרתי, הא לא ידעי בהי מינייהו מיגרשא. תוס' הרא"ש. [ו] אע"פ שאין אחד מהם מוכיח מתוכו. ר"ן. [ז] ומה שקורא אותם שוים לפי שבמקום נתינתו אין מי שיכיר הדורות. תוס' ב"ב קסז: פוי"ש ליתום. [ח] וגם הנשים אינן יודעות שאינן מכירות בשילוש בעליהן ואינן יודעות מי זקניהם. ריטב"א: ומאי 'נתערבו', לשליח. שיט"ק. [ט] ובלבד שיהו מכירין שם האיש ושם האשה בגט. שיט"ק. [י] (ו)אם איתא דבעיא שיהא מוכיח מתוך הגט, הכא. רשב"א. [יא] ואפי' במגרש שלא בפני חברו. ואי בשאין מוכיח מתוכו אפי' במגרש בפני חברו הרי אינו גט לר"מ. רשב"א. [יב] וא"כ אפי' זה שלא בפני זה נמי מותר. שיט"ק. [יג] דבהוחזקו מיירי ואליבא דר"א דקי"ל כוותיה פריך [אלא]. תוס' ב"ב קסז: ד"ה וליחוש לשני. [יד] והילכך אע"פ שכותבים דורות הרי אינו גט כהן אין אנו סומכים בכך. רשב"א. [טו] דהשתא ודאי ליכא למיחש לשמא נתן גט לאשת חבירו דכיון שחביורו שם לא היה סובל הדבר או שעידי המסירה ידקדקו יותר כששני המגרשים שם.

שיטות הקדמונים.

עין משפט נר מצוה

[ג] א מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה ג סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן קלא סעיף ג:

ד ב מיי' שם הלכה ד טור ש"ע שם סעיף ד:

ה ג מיי' שם הלכה ה טור ש"ע שם סעיף ה:

ו ד ה מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' מט סעיף ז:

ז ו מיי' פ"ד מהל' יבום הל' טז ח סמג עשין כב טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף כה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בעדי וכו' ושמותיהן שוין ונתערבו וכו':

מוסף רש"י

ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב. על אחד מהם, דכל חד מלי מצמי ליה אגל תביעו, אלא אם כן יש עדים בדבר שמעידין זה ליה מזה, אבל מן הסתר אין יכולין להכיר לאיש (רשב"ם ב"ב קעב.).

פסקי רי"ד

מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך פסול מלגרש בו: יתר מיכן היו לו שתי נשים ושמותיהן שוין כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה יתר מיכן אמר ללבלר כתוב איזה שארצה אגרש פסול מלגר' בו. קול סופרים פי' כותבי גיטין. יותר מיכן בגמ' מפרש מאי יתרא דכולהו: ונמלך. חזר מלגרש בו גדולה וקטנה לאו דוקא לאיזו שארצה אגרש פסול מלגרש בו דאין ברירה דלא אמרי' הוברר הדבר שמשעת כתיבה היה דעתו לזו והרי דעתו לשמה: **ואלא רישא במאי אמר רב** פפא בסופרים העומדים להתלמד עסקינן דיקא נמי דקתני סופרים מקרין ולא קתני סופרים קורין ש"מ: מאי יותר על כן תנא דבי ר' ישמעאל לא זה שלא נכתב לשם גירושין אלא אפילו נכתב לשם גירושין. ולא זה שנכתב שלא לשם גירושין דדיה אלא אפילו זה שנכתב לשם גירושין דידיה פסול ולא זה שלא נכתב לשם גירושין הא אלא אף זה שנכתב לשם גירושין הא קמ"ל דאין ברירה: אמר רב כולן פוסלין בכהונה חוץ מן הראשון ושמואל אמר אף הראשון נמי פוסל

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

קטן ואנפיליא פסולות ואין פוסלות. וא"ת שמואל ובני מערבא במאי פליגי בקטן הא פלוגתא דר"מ ורבנן בסוף האשה רבה (יבמות דף לו.) דתניא עשו ביאת בן ט' כגדול ור"מ אומר עשו חליצת בן ט' כגדול לרבנן ביאה אין חליצה לא ובפרק מצות חליצה (שם דף קה:) אמתניתין דהחולצת מן הקטן חליצתה פסולה אמר יג) שמואל זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום ואומר ר"י דהכא [א] פליגי בלשון המשנה [ב] דשמואל משמע ליה לשון חליצתה פסולה ופוסלת ואתיא מתניתין כרבי מאיר ולא משום דס"ל כר"מ ובני מערבא משמע להו שפיר פסולה ואינה פוסלת ואתיא כרבנן. **ואי אשמעינן שדה משום דלחומרא.** ואם תאמר לקולא נמי אשמעינן ליה דאין ברירה בפרק בתרא דבכורות (דף ט:) גבי מעשר בהמה דקאמר אפילו חלקו היורשין תשעה כנגד תשעה עשרה כנגד עשרה אין אומרים זהו חלקו המגיעו וי"ל דמ"מ לא שמעינן גט מינה כדאמר התם דאי אתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן דומיא דבנך מה בנך ברור לך אף אתך ברור לך: **אי אמרת בשלמא דאמנינהו מעיקרא שפיר.** תימה דנדרים משמע דאיירי בלא אמנינהו דשם לבית אבות נאו לאורייתא ואין לריך שום מינוי דקאמר בפ' אין בין המודר (נדרים דף לו.) ואי אמרת שם לבית אבות דאורייתא אבירא קאי ומזכה להון ואלא למה אמר להון אבוהון כדי לזרזן במצות וי"ל דסוגיא דהכא אייר אי אמרינן שם לבית אבות דאורייתא: **והדר מותיב ליה תולה בדעת אחרים.** על זה אינה תמיהה [ג] דשפיר מותיב למאי דפשיט ליה: **הלוקח יין מבין הכותים.**

בריתא היא [ד] דבמשנה דפ"ז דדמאי (מ"ד) לא תני אלא מילתא דר"מ לחודה ואע"ג דר"מ גזר על יין בפ"ק לחולין (דף ו.) זאת נשנית קודם גזירה ורבי יוסי ורבי שמעון אף ע"ג דסבירא להו במנחות בפרק ר' ישמעאל (דף סו:) דכותים גרי אמיות הן [ה] דאמר תורמין משל עובדי כוכבים על של כותים מ"מ כיון שפורשים מע"ז יותר משאר עובדי כוכבים ומחזיקין בתורה שבכתב וגם אלהיהם אינם עובדים כמו שהיו עושים בבית ראשון להכי כשגזרו על יין של עובדי כוכבים לא גזרו על של כותים אע"פ שגזרו על פיתם על יינם לא גזרו אי נמי הכא במטהר [ה] יינם [ו]: **עשרה מעשר ראשון בו'.** ואם תאמר דוקא עשרה ותשעה דכשהסיר שני לוגין לתרומה גדולה פשו לה מאה נכי תרתי ויש מפרשים דאין המעשר מתמעט משום תרומה גדולה כיון דחטה אחת פוטרת את הכרי [ז]: **שני לוגין שאני עתיד להפריש.** [ח] כותים אפילו תרומה גדולה לא מפרשי דאף ע"ג דבפרק אלשה שאכלו (בכורות דף מז:) אמר הני כותאי עשורי מעשרי כראוי דבמאי דכתיב באורייתא מיזהר זהירי ה"מ כשעושין לאחוי לעצמן ואפי' מעשר ראשון מפרישין אבל למכור [ט] אין מפרישין כלל דלא קפדי אלפני עור [י] אע"ג דאין חשודין על גזל לא חשיב להו גזל דהוי ממון שאין לו תובעים דהא עמי הארץ נמי לא נחשדו על המעשר ועוד דכל זמן שלא הופרש אינו דומה להו גזל שעדיין לא נתחייב ליתן לכהן ולוי ועוד סומכין כותים אהא דדרשינן בב"מ (דף פח:) [יא] ואכלת ולא מוכר:

ומיחל

ומיחל

קטן ואנפיליא פסולות ואין פוסלות. קילו"ן של בגד לאו חליצה כלל דאיש ועל כתובים בפרשה ואם לא יחפוץ האיש וגו' [ט]: **חוץ מן האחרון.** דלחומרא אמרינן יש ברירה ופסולה להכוה אבל אינך בהם ולא דמו למגורשת מאישה ולא התירה לכל אדם דהיא להוהו מילתא מיהא לשמו ולשמה נכתב: **אפילו אחרון אינו פוסל.** דאין ברירה: **נקוחות הן.** דאין ברירה דאיכא לאינשי חלק שנטל זה היה ראוי לאחיו והחליפו והיינו לקיחה וחוזר ביובל לאחיאלו משום מצות יובל והדר שקליה כדמעיקרא: **דלחומרא.** מחזירין חומרא היא ואי נמי הוא מספקא ליה אזיל לחומרא אבל אינו פוסל קולא הוא ואי לאו דפשיטא דאין ברירה לא אזיל לקולא: **אי נמי דאתילה.** כשם שמתחילה היתה בלא חלוקה לאיש [י] אחד כך יחזור ביובל לאיש אחד וטעמא לאו משום דאין ברירה הוא: **לאיזו שתצא בפתח תחילה.** יהא הגט לשמה ושמותיהם היו שוין: **מהו.** יש ברירה או אין ברירה: **על מי שיעלה מכם.** יהא נמנה עליו ואני מקנה לו חלקו בשעת שחיטה: **יין שנכנס לאשון.** לאחר שחיטה לאשון ורובו: **וכה בחלקו.** דאמרינן יש ברירה דמשעת שחיטה היה זה ראוי לכך ונשחט פסח זה עליו ומזכה את אחיו עמו לימנות בחלקו ולקמיה מוקי לה שפיר: **אמר רבי יוחנן כדי לזרזן במצות.** אביהן המנה את כולן עליו משעת שחיטה והא דקאמר על מי שיעלה לאשון לזרזינהו אתא כלומר נראה איזה הוא ראשון ולא הודיעם מה בלבו: **שפיר.** משום הכי מזכה את אחיו עמו: **נמנין.** הרוצה לימנות: **ומושכין את ידיהן.** מי שהיה נמנה ורוצה לימשך ולהמנות על אחר מושך ידיו הימנו: **עד שישחט.** אבל לאחר שחיטה לא נמנין ולא נמשכין דכתיב ואם יעמוד הבית [יא] אם בא להמעט ולהמשך ממנו מהיות משה בחיותו של שה יתמעטו: **פניא נמי הכי.** דלא נתכוון אלא לזרזן ומיהו כולהו אמנינהו: **וכנים שפנים.** ולא קתני ונמצאו בנות זוכות בפסח וכנים לא זכו: **אמר אביי קבעי מיניה.** אתמוהי מתמה אביי בדב יהודה ורב אושעיא קבעי מיניה לאיזו שתצא בפתח תחילה דתלה [יב] (זה) המתנה בדעת אחרים וקפשיט ליה לאיזו שתלה דהיינו תולה בדעת עצמו דילמא תולה בדעת עצמו ליה לן ברירה דמדאתני בריש גילה בדעתו שהיה פוסח על שתי סעיפים ולילא למימר הודבר דמעיקרא דעתיה להאי אבל זה שתלה באחרים גמר בדעתיה מעיקרא לאיזו שתצא: **מבין הכותים.** קודם גזירה ואין לו כלי להפרים תרומות ומעשרות בהן והוא צריך לשתות. וכותים גירי אמת חשיב להו ואין ארץ ישראל נפקעת מקדושתה על ידיהם והן חשודין על המעשרות ועל התרומה ולא כעמי הארץ שרובן מעשרין ורובן מפרישין תרומה אבל כותים חשודין על הכל והלוקח מהן צריך לעשר ודאי: **שני לוגין.** מתוך מאה: **הרי הן תרומה.** בתוכו:

ומיחל

מסורת הש"ס

א) לקמן מח. ב"ק סט: ביצה לז: בכורות נב: מ. ב) [לעיל כ. וש"נ], ג) עי' ברשב"א שסובר שהגירסא ע"פ רש"י הוא כתחילת ארץ ישראל אבל הריטב"א חולק וסובר שלפי רש"י ל"ג כתחילת ארץ ישראל, ד) פסחים פט. נדרים לו., ה) בכת"י אמנינהו מעיקרא, ו) יומא מט: פסחים [ס:] פט., ז) [עי' פסחים פט. נדרים לו.], ח) [לקמן כח.] תולין יד. ב"ק סט: סוכה כג: תמלי פ"ו מ"ד יומא נה: עירובין לו: מעילה כב. [תוספפת דדמאי פ"מ], ט) [דברים כה], י) הרשב"א מביא בשם רש"י שגורס לאיש אחד לאברהם אבינו, ועי' ריטב"א, יא) [שמות יב], יב) [רש"ל מ"ד], יג) [לפימו הגי' אמר רב יהודה אמר רב], יד) נראה שצ"ל דאמרי. (מראה כהן)

מוסף רש"י

האחים שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל. ולא אמרינן הוכחר הדבר שזה חלק המגיע לכל אחד, וירושה לא קאמר דמיהדל, אלא אמרינן חלקו של זה היה לאיש זה והחליפו והרי הוא כמקח ומחיין ומתלפין ביובל (ב"ק סט: וכנ"ל ביצה לז:) ומחיין ומחולקין (בכורות נב.). **על מי שיעלה מכם ראשון.** משמע שאינו ממנה עליו אלא הראשון (פסחים פפ.). **ומזכה את אחיו עמו.** בגמרא מפרש היכי מתמני, ומתרץ דאמנינהו אבוהון מעיקרא והכי לזרזן קאמר, שיהא כל אחד להיות לאשון ויהיה הוא לאש לאחיו שיאכו על ידו וכך הודיעם (פסחים פפ.), נמנין. על הפסח מי שרוצה לימנות, ומושך ידיו ממנו מי שרוצה לימשך, עד שישחט (יומא מט:) הנא לנמנות עליו ימנה והרוצה למשוך ידיו ממנו, שכבר נמנה עליו, מושך (פסחים ס:). **הלוקח יין מבין הכותים.** בענבי שבת בין השמשות כדמתיא דמוספפתא (דמאי פ"ז) וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי להפרים (ב"ק סט:) אז אין עמו כלים טהורים להפרים לתוכן תרומה ומעשר (סוכה כג.) ופסק כותים לא מפרשי תרומה (ערובין לד.) ואשמעינן הכי דכותים חשודי אתרומה כדקתני שני לוגין שאני עתיד להפרים כו' (חולין יד.). **הרי הן תרומה.** גדולה, ואחר כך עושה ממה שנשאיר מאה מדות, מפריש עשרה למעשר ראשון ונשאיר תשעים מדות ומפרש מהן תשעה למעשר שני (מעילה כב.).

ח א מיי' פ"ע מהלכות גירושין הל' ח כ ג ד ופ"י שם ה"ח סמג עשין נא ולאוין קכג טור ש"ע אה"ע סי' קנ סעיף ג:
ט ב מיי' פי"ח מהלכות שמטה ויובל הל' כ:
י ג מיי' פ"ג מהלכות גירושין הל' ד טוש"ע אה"ע סי' קלא סעי' ד:
יא ד מיי' פ"ג מהלכות קרבן פסח הל' יד:

לעזי רש"י

קלצו"ן. נעלי בד.

מוסף תוספות

א. לא פליגי בסברת עצמן אלא וכו'. תוס' הרא"ש. ב. דפרק מצות חליצה (קה.). תוס' יבמות לו. ד"ה ר"מ. ג. [ל]אביי. רשב"א. ד. דמיתניא בה פלוגתא דר' יהודה ור' יוסי ור"ש. תוס' הרא"ש. ה. ישראל. תוס' עיוכין לו: ד"ה דתנן. ו. של כותים. תוס' הרא"ש. ז. אפי' כשמורבה בתרומה וגם זה לא יתכן כלל. תוס' פוסק כג: ד"ה עשרה ועי' תוס' הרא"ש. ח. אע"פ שעמי הארץ לא נחשדו על התרומה כדאיתא בסוטה. תוס' הרא"ש. ט. אפי' תרומה גדולה. תוס' הרא"ש. י. דדרשי קרא כפשוטיה. תוס' הרא"ש. יא. עשר תעשר. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

וזעירי אמר כולן אינן פוסלין חוץ מן האחרון ור' יוחנן אמר אפילו אחרון נמי אינו פוסל אישתכח השתא דבראשון כ"ע לא פליגי דלא פוסל חוץ משמואל דאמר ראשון נמי פוסל ובטל במיעוטו והלכה כרבים וכ"ש דבר פליג עילויה וקי"ל הלכה כרב באיסורי ובאחרון כ"ע לא פליגי דפוסל חוץ מר' יוחנן דאמר אינו פוסל ובטל במיעוטו דהיכי אמרינן אין ברירה הני מילי לקולא להתירה לעולם אבל לחומרא לאוסרה לכהונה אמרינן יש ברירה. ובאמצעיתא רב ושמואל אמרי פוסלין וזעירי ורב אסי ור' יוחנן אמרי דאין פוסלין וקי"ל כל רב ושמואל ור' יוחנן הלכ' כר' יוחנן וכ"ש הכא דקיימי זעירי ור' אסי כותיה נמצא שכולן אינן פוסלים בכהונה חוץ מן האחרון. ומתני' ר' אלעזר היא דבעיא כתיבה לשמה:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות